

Реферат на тему: "Любовна лірика Ліни Костенко (курсова робота)"

Ліна Костенко

Любовна лірика

Ліни Костенко

Зміст

I. Вступ

II. . Етико-гуманістичний зміст інтимної лірики Ліни Костенко.

1.Свято любові.....4

2."Це тихе саяво над моєю долею...".....5

3.Листи Кохання, адресовані Йому.....10

III. Висновки.....13

IV. Література.....14

Вступ

Звичайно ж , немає поетів, які б не писали про любов – вже надто значне місце вона посідає у спектрі людських почуттів. Кажуть, здатність до любові є мірилом людської душі. Любов підносить, ошляхетнює людину навіть тоді, коли несе страждання.

Почуття любові, можливо, як ніяке інше , прагне висловлення. Ось чому кохання дуже часто дає поштовх до творчості, до самовираження. Скільки написано творів, у які поети намагалися вкласти всю силу свого почуття!

Здається, що всі можливі нюанси любовних почуттів уже зафіксовано в поетичному слові. І якщо це втілення емоційних станів у слово відбулося на справжньому мистецькому рівні – то це означає, що здійсненна "матеріалізація" почуття , що воно вже передасться іншим людям, "зарядить" їх тим духовним станом, який пережив поет. Тому спілкування з такою поезією – це збагачення власного духовного світу, його урізноманітнення і – обов'язково – ошляхетнення. Врешті – решт, це розвиток людиного в людині.

Може виникнути запитання: вже так багато написано прекрасних поезій про кохання, то чи ж не загрожує любовній ліриці самоповторення, яке свідчитиме про вичерпування теми? Справді, є безліч поезій про кохання, які багато в чому повторюють одна одну. І тут нічого не вдієш – такі твори – близнюки з'являлись, з'являються і будуть з'являтися. Проте це не говорить про кризу теми. Просто автори цих творів недостатньо заглиблюються в неї, не відкривають у ній нові грані. Насправді тема любові є невичерпною, бо невичерпним є духовний світ людини. Відомо ж бо, що кожна окрема людина – це неповторний макрокосм.

Кожна "вічна" загальнолюдська тема – це тема кохання. Поезія Ліни Костенко на цю тему є класикою української любовної лірики.

На чому ґрунтується таке твердження? Всяка довершеність сама по собі передбачає красиве виконання. У художній манері Ліни Костенко домінує така риса, як власне краса мистецького виконання.

Так у чому їх краса? В чому красива довершеність їх красивого виконання?

Етико-гуманістичний зміст інтимної лірики Ліни Костенко.

Свято любові.

Ти пам'ятаєш, ти прийшов із пристані.

Такі сади були тоді розхристані.

І вся в гірляндах, як індійська жриця,

Весна ряхтіла в іскорках роси.

Плакучі верби не могли журиться,

Такі були у іволг голоси!

Н а перший погляд здається, що про кохання тут не сказано жодного слова. Але це поверхове враження. Насправді ж тут кожне слово промовляє про любов. Навіть не промовляє, а кричить, шаленіє. Бо йдеться про свято любові. У поетеси немає слів, які про це свято сказали б прямо. Тому вона показує захмелілу від щастя природу – розхристані, немов сп'янілі від весняної повноти життя, сади, гостру свіжість вранішньої роси, що виблискує під першими сонячними променями, бентежно-радісний спів птахів, що не дають журитися навіть плакучим вербам. "Настрій" природи абсолютно відповідний настрою сповненої любовними почуттями героїні.

Але, як це завжди буває у Ліни Костенко, найбільш вражаючі рядки – у фіналі твору. Саме вони надають довершеності :

А під вікном цвіли у нас троянди,

Не вистачало трішечки доби

А на дошку прозорої веранди

Ходили то дощі, то голуби...

Це дає нам відчуття, і бачення середовища, у якому перебували двоє сп'янілих від щастя людей, їм так було добре вдвох, що вони не могли набутися один з одним – "не вистачало трішечки доби". При всій зовнішній простоті, остання фраза надає поезії остаточної довершеності.

Якщо все ж таки спробувати схарактеризувати любовну лірику Ліни Костенко зі змістового боку, то треба відзначити, що вона містить досить широкий емоційний спектр цього почуття – від його найвищої піднесеності, своєрідного "піку" почуттєвого підйому, коли любов, здається набуває ознак близької до божевілля навіженості, до більш спокійних, навіть пригасаючих станів. Почнемо з поезії, у яких любов – невгамовна пристрасть:

Спини мене отямся і отям

Така любов буває раз в ніколи

Вона ж промчить над зламаним життям

За нею будуть бігти видноколи

Вона ж порве нам спокій до струни

Вона ж слова поспалює вустами
Спини ж мене спини і схамени
Ще поки можу думати востаннє
Ще поки можу але вже не можу
Настала черга й на мою зорю
Чи біля тебе душу відморожу
Чи біля тебе полум'ям згорю.

Відсутність у цьому вірші розділових знаків – літературний прийом із досить очевидною функцією. Вірш – схвильований, спонтанно виниклий монолог, невинний потік слів ліричної героїні, що перебуває у стані високої психологічної напруги, афекту. Тому її мова немовби неорганізована, героїні не до розділових знаків, бо у неї одне прагнення – висловитись. За формою висловлення вона немовби не стежить. Прийом спрацьовує, враження пристрасної спонтанності монологу створене. Але помилиться той, хто прийме цей монолог як неорганізований потік слів. Навпаки, пристрасне почуття, що володіє героїнею, є тією силою, що робить її монолог цілісним. Кожне слово максимально включене у процес вираження. Більше того, в поезії розвивається прекрасно продуманий внутрішній сюжет, або ж, точніше, внутрішній конфлікт, розгадка якого не тільки спростовує думку про недостатню організованість тексту, а й зачаровує його витонченістю. Лірична героїня і Він закохалися один в одного. Вона боїться кохання, боїться власної пристрасності. Відчуває його невгамовну силу. Тому й благає зупинитись. Він, як і належить чоловікові, сильніший за неї. Тому Вона ще має надію на його спроможність зберегти холодну голову у цьому обвалі пристрасного почуття.

Чому вона боїться любові? Повної відповіді на це питання в тексті не знаходиться. Але вона нам і непотрібна, бо знаємо головне – ця небажана любов загрожує "зламаним життям", довгонепроминущими наслідками ("за нею будуть бігти видноколи ") , втратою спокою...А ще її мучить інтуїтивне передчуття якоїсь (психологічної) несумісності з Ним ("чи біля тебе душу відморожу чи біля тебе полум'ям згорю ").

Внутрішній конфлікт твору – це боротьба ліричної героїні з собою, зі своєю пристрасністю. У цій боротьбі вона мобілізує усі сили, всю здатність чинити опір невгамовному любовному потягу. Поки що Вона тримається. Але Вона — жінка. Вона – слабка. Він мовчить, не чує її благань. Від нього нема допомоги. І Вона ламається, здається на волю долі. Момент зламу чітко зафіксовано : " ще поки можу але вже не можу".

Перед нами — психологічна драма, показана на мініатюрній, як для драми, текстовій площі в 12 рядків.

"Це тихе саяво над моєю долею..."

А ось інша драма. А може й не драма, а просто історія кохання, кульмінаційні моменти:

Я дуже тяжко Вами відболіла.

Це все було як марення, як сон.

Любов підкралась тихо, як Даліла,
А розум спав, довірливий Самсон.
Тепер пора прощатися нам. Будень.
На білих вікнах змерзли міражі.
І як ми будем, як тепер ми будем? !
Такі вже рідні , і такі чужі.

Це дуже цілісна історія кохання. В ній є початок , розвиток і завершення. Вона закодована у 8 - рядковий текст. Сприйняти поезію - це "розгустити", декодувати спресовану в ньому художню інформацію. Що й спробуємо зробити.

Спочатку дізнаємося про силу кохання. Вона, лірична героїня, "тяжко відболіла ним." Кохання принесло багато болю і страждання. Емоційна напруга була такою високою, що зараз, коли вона вже певною мірою пригасла, все ж залишилася у пам'яті " як марення, як сон". Психологічно точно відтворено зародження любові - вона з'явилася не зразу, а поступово і не контролювалася розумом.

Кохання уже перейшло свій апогей. Але воно ще живе "тлінно" ("Любові усміх квітне раз, ще й тлінно" , — П. Тичина). Воно пригасає, навіть зникає у буднях. Проте щомиті здатне спалахнути. То звична форма його жевріння у часі. Поезія чудово відтворює цей стан. Лірична героїня готова до розлуки. В якийсь дуже буденний момент ("Будень") їй здається, що прощання відбудеться легко, без болю. Проте це не так, бо саме в момент прощання ледь жевріюче, пригашене буднями почуття знову спалахне з певною силою, і тоді відкриється біль втрати, біль самотнього існування без любові, без Нього.

І як ми будем , як тепер ми будем?
Такі вже рідні і такі чужі.

Звертає на себе увагу виняткова вражальність фрази "І як ми будем, як тепер ми будем ? " у якій розпачливість інтонації абсолютно згармонізована з розпачливістю змісту. Фраза " такі вже рідні і такі чужі" навдивовижу точно і ємко виражає почуттєвий стан двох людей, які переживають кохання у його "тлінній", згасаючій стадії: вони "вже рідні", бо любов зріднила їх, але в той же час , зі згасанням почуття, вони все більше відчують у своїх почуттях холод відчуженості. І справді - дивовижна вона майстер слова, Ліна Костенко.!

Але якби поезія і завершилася цими двома рядками, то ми мали б ще одну, блискуче зроблену ліричну мініатюру на банальну тему " любов - прощання" Банальність ця муляла б, їй не можливо було б приховатися навіть за філігранною майстерністю Ліни Костенко.

Третя строфа вносить в цю тему нетрадиційний мотив , який знімає відчуття банальності теми:

Ця казка днів - вона була недовгою.
Цей світлий сон пішов без вороття.
Це тихе саяво над моєю долею! —
воно лишилось на усе життя.

Поетична розповідь про згасання почуття перетворилася у світлий гімн любові. Любов, хай навіть така, що приносить біль (а чи можливе справжнє кохання, яке б не супроводжувалося душевним стражданням?!) – це все одно "казка днів", "світлий сон" у житті ліричної героїні. Вона облагороджує існування людини в цьому світі, стоячи "тихим сяйвом" над її долею.

Якщо ж тексти окремих поезій Ліни Костенко не можна розгорнути в цілісній історії, то вони вирізняються іншою, не менш привабливою якістю, а саме: навіюють певний настроєвий смисл, який легко входить у свідомість, як, буває, входить, і залишається, і починає звучати в тобі прекрасна музична мелодія. Ось одна з таких ліричних мініатюр, що наділена сильною сугестивною здатністю:

Осінній день березами почавсь.
Різьбить печаль свої дереворити?.
Я думаю про тебе весь мій час.
Але про це не треба говорити.
Ти прийдеш знов. Ми будемо на "ви".
Чи ж неповторне можна повторити?
В моїх очах свій сум перепливи.
Але про це не треба говорити.
Хай буде так, як я собі велю.
Свій будень серця будемо творити.
Я Вас люблю, о як я Вас люблю!
Але про це не треба говорити.

Мініатюра досить складна за своєю поетичною технікою. Елементи пейзажу навіюють "осінній" настрій, надають творові відповідної емоційної тональності. Поезії оповита серпанком таємничості, якоїсь недовомовленості. Все це притягує до себе, зачаровує, збуджує увагу та почуття. Прекрасною мелодією звучать такі одверті, такі інтонаційно виразні слова: "Я Вас люблю, о як я Вас люблю!"

Любов для Ліни Костенко – почуття світле. Недарма поезія, у якій йдеться про закоханість сімнадцятирічної дівчини, названа "Світлим сонетом". Дівчина сумна, бо на її кохання хлопець не відповідає взаємністю. Так, вірш "Світлий сонет" присвячений першому в житті сімнадцятирічної дівчини коханню. Правда, кохання це нещасливе. Але це не страшно, бо:

Це ще не сльози — це квітуча вишенька,
що на світанку струшує росу.

Дівчина лише вчиться печалі і вірності, любовним спогадам в справжньому коханню. Це не трагедія, вона лише "зіткнулась з неприємністю..."

Анітрохи не сумно, що дівчина печальна, бо ця печаль — вісник нового, справжнього, глибоко кохання. Це велике щастя. Неперевершено Ліна Костенко оспівує безсмертне почуття — Любов.

"Світлий сонет" починаємо аналізувати з назви: сонет – бо витонченість його форми відповідає поважній темі; світлий – бо він про юність, найщасливішу,

найсвітлішу для кожного пору життя. У чому ж щастя сімнадцятирічної юнки, яка сумує — ридає над нерозділеним коханням ? Щастя і печаль водночас . Чи не парадоксальне поєднання? Ні! Вона щаслива, ця "плакуча вишенька", бо пережила глибоке духовне очищення: покохавши, піднялася над власним его , винищилася в людяності, стала незмірно багатшою, душевно щедрішою, навчилася дарувати своє тепло іншим. То ж Ти не дивись, що дівчинка сумна ця.

Вона ридає, але все як слід.

Це перший екзамен у її житті. Вона його склала. Згодом, у зрілому віці, осяє спогад, відчуття, що те далеке минуле залишилося в серці " і сьогодні, і завтра, й навік". Такі міркування будуть містком до розгляду поезії "Розкажу тобі думку таємну ". У ній — велика мудрість життя: неприємності забуваються, а благодотворна сила справжньої любові освячує душу назавжди і не дає їй змаліти, зміліти, замулитися. Цей наголос на всевладності облагороджу вального впливу кохання відлунює не в одному вірші Ліни Костенко і щоразу по-новому:

якщо він лицар, — жінка кине квітку
на все життя очима проведе.

"Апологія лицарства"

Ця казка днів ,— вона була недовгою.

Цей світлий сон, — пішов без вороття.

Це тихе саяво над моєю долею!-

воно лишилось на усе життя.

" Я дуже тяжко Вами відболіла."

Акцентуємо увагу на двох останніх рядках поезії "Розкажу тобі думку таємну":

То все разом, а ти - окремо.

І сьогодні, і завтра, й навік.

Так, людська душа має право на свої таємниці, на сокровенне, надійно відмежоване від суєтності й метушні буденного світу. І про це мають пам'ятати всі, хто поруч. Найчистіше, найніжніше не терпить чужої цікавості та навіть зайвого слова:

Я Вас люблю, о як я Вас люблю!

Але про це не треба говорити.

У цих рядках — відчуття межі, шляхетний самоконтроль: якщо десь є ті, кому при поєднанні двох доль заболить без вини, то честь диктує єдино можливий вихід — відступитися. Навіть тоді, коли з іншого боку зроблено протилежний вибір. Ще й ще раз вчитуємося в рядки, опромінені великою, внутрішньою силою.

Прощай, прощай, чужа мені людино!

Ще не було ріднішого, як ти.

Оце і є той випадок єдиний,
коли найбільша мужність — утекти.

"Ти дивишся. А я вже — як на трапі"

Я не покличу щастя не моє.

Луна луни туди не долітає.

Я думаю про Вас. Я знаю, що Ви є.

Моя душа й від цього вже світає.

"Не знаю, чи побачу Вас, чи ні..."

Лірична героїня вміє зберегти світле своє почуття в найскладніших ситуаціях і щаслива тим, що в коханні знає ціну найголовнішому — подарованому ним теплу, яке зігріває душу, пульсуючи десь на дні чистим, ніжним джерельцем. Захланні і прагматичні люди при вимушеній розлуці з коханим почувалися б нещасними, обділеними долею, бо вічно налаштовані на винагороду, і їм не під силу піднятися на висоту, звідки все так чітко видно:

Краса — і тільки, трішечки краси,
душі нічого більше не потрібно.

"Я хочу знати, любиш ти мене"

Чи ще:

Ти Вельзевул. По душу теж приходив.

А я не віддала її — й жива.

Ти був високий, наче сонце полудня,

і сумнівам скорочувалась тінь.

Таким лишишся. А я піду у зливи.

Молитись пням... Такі тотальні пні...

Я не люблю нещасних. Я щаслива.

Моя свобода завжди при мені.

"Отак пройду крізь твій великий подив..."

Непоступливість ліричної героїні суттю свого людського "я" не виключає турботи про духовний комфорт коханого, бажання захистити його від неусвідомлюваної небезпеки.

Гранична чесність перед собою й Ним — це теж умова, через яку не можна переступати:

Не жалкуй за мною. Я мічена.

Мене кожне лихо згребе.

Мене кличе суворо і трубно

мій обов'язок, мій король.

Я в любові — як в еміграції.

Відпусти мене в рідний край.

"Епілог"

Листи Кохання, адресовані Йому.

Гортаємо сторінку за сторінкою ці листи Кохання, які адресовані Йому (майже завжди — з великої букви, не стільки Тобі, як Вам) і доходимо до тих, де панує повна гармонія почуттів, бажань і можливість їх здійснити.

Тоді "шаліє любові тропічна злива — землі і неба шалений шлюб",
І день, і ніч, і мить, і вічність,
і тиша, і дев'ятий вал —
твоїх очей магічна ніжність
і губ розплавлений метал.
"І день, і ніч, і мить, і вічність..."

Та тільки невмируще почуття любові гарантує вічну тривалість життя на землі. Ліна Костенко оспівала велике таїнство любові як могутнє джерело й оновлення людської душі. Щедрість у даруванні себе обранцеві вражає невичерпністю і тією ж романтичною шляхетністю:

Скільки років кохаю, а закохуюсь в тебе щодня.

Або:

Заклинаю тебе, будь навіки мені незвичайним!

Глибоко і зворушливо розкривається в цих словах прекрасна правда про людину: вона безмежна у самовираженні, в даруванні ніжності й доброти, якщо поряд така ж щира і високодостойна людина, якщо вони — пара.

В інтимній ліриці Ліни Костенко чи не кожний рядок сприймається як окрема поезія

Отак і постає перед нами на весь зріст образ гордої українки, що має ті ж ціннісні орієнтації, що і її пращури — герої національно-визвольних змагань.

І в них було кохання, як у мене,

і від любові тьмарився їм світ.

І їх жінки хапали за стремена,

та що поробиш, — тільки до воріт.

А там, а там... — Жорстокий клекіт бою...

"Моя любове! Я перед тобою..."

Як не згадати наші пісні — козацькі, стрілецькі, повстанські, де "дівчина чорнобрива" могла собі дозволити хіба що сльози за коханим та хустину в дарунок, але аж ніяк не сміла перечити його від'їзду "в чужу сторононьку" (в "жорстокий клекіт бою"), знаючи, що це святий обов'язок захисника вітчизни.

У вірші немає пафосних закликів, заяв чи клятв, є ствердження невіддільності власної долі від життя свого народу. Про це сказано з такою внутрішньою переконливістю, яка може залишити байдужим тільки манкурта. Сама думка про те, що можна зійти з рідного "тополиного шляху", над яким зависло древньою булавою важке українське сонце, лякає, видається неприпустимою. Цей мотив послідовно увиразнюється рефреном у майже молитовному стилі: "Не дай..." Звертання до любові водночас є ніби звертанням до самої долі, до вищих сил: за тим "Не дай" підсвідоме чується слово — "Боже!"

Усе це сприяє тому, що поезія "Моя любове! Я перед тобою..." сприймається як своєрідна, подана поетично самонастанова, життєва програма, яка до снаги лише аристократам духу.

З перших її рядків віє ніжністю, чаром солодкого передчуття. Нарешті всі муки вагань позад , і доля подарувала безтурботність блаженних слів. Але вже наступі рядки гостро дисонують такому настрою:

Лиш не зроби слухняною рабою,
не ошукай і крил не обітни!
Не дай мені заплутатися в дрібницях,
Не розміняй на спотички доріг,
Бо кості перевернутися в гробницях
Гірких і гордих прадідів моїх.

Не в її правилах зрікатися своїх поглядів, бо вона має й самоповагу. Або ж так зухвало: " Слухай, милий, ти захищайся!".

Хочеш - не хочеш, а згадаєш грецький міф про войовничих амазонок. Любов діяльна для неї - це любов-ненависть до всього, що гальмує розвиток духовності. Мені здається, що в поняття любов поетеса вкладає новий зміст.

Людина часто буває сліпою, підносячи дріб'язкове і скороминуче до рівня ідеалу. Найсучасніша мода і найгучніша слава — то лише захоплення швидкоплинне:

Шукайте посмішку

Джоконди,

Вона ніколи не мине, —

закликає Ліна Костенко. Бо тільки справжня краса неминуча, лише вона в усі віки робить людину людиною.

Щира й цікава інтимна лірика Ліни Костенко. Це своєрідні роздуми - монологи й діалоги, враження від пережитого. Зрештою, й ніби глибоко індивідуальне —

Нема кому сказати: —

Кохаю.

Нема кому сказати: —

Прийди.

Сама усіх я обминаю

або заплутую сліди;

чи й таке:

Моє серце, мабуть, болітиме,

як не стрінемось ми в житті.

Я привітами-самоцвітами

зупинила б тебе в путі...

Такі мінорні мотиви тиражувалися в доволі великій кількості — хоча саме Ліні Костенко в майбутньому критика старанно й запопадливо ставитиме на карб почуття надмірного суму й смутку та брак бадьоро-оптимістичного настрою.

Напевне, декларація, яка зовсім не чужа й не рідкісна гостя в ранній поезії Ліни Костенко, співіснувала досить мирно зі стихією її ліричних одкровенень та відкриттів. Як правило, "проповідь" поетеси відгранювалася в афористично гнучку думку, що в той же час була "силою" — мораллю поетичної медитації.

Є для серця така покута —
забувати скоріше зло,
аніж те, що мусило бути
і чого в житті не було,—

Кінцівка пронизливого в своїй зболеності вірша "В дні, прожиті печально і просто...", де особистісне виринає за рамки лише внутрішньо значимого для поета і став розлогим, захоплює в коло свого магічного впливу кожного читача, незалежно від його індивідуального досвіду.

Кохання — поза межами повторного, звичайного:

Любов неповторна
моя валторна...

Ти прийдеш знов. Ми будемо на "ви".

Чи ж неповторне можна повторити?

Якщо спробувати вибудувати словесну поетичну модель світу Ліни Костенко, то постане лексичний ряд іншосвіття, абстрактно-умоглядних понять, звернених до понадчуттєвої суті: сон, казка, мрія, марення, уява, магія, вигадка, чудо, омана, загадка, спогад, пам'ять. Шматочок реальної дійсності опосередковується цими абстракціями таким чином, що вислів сприймається у двох вимірах: реальному й поетичному — з акцентуванням останнього звичайно ж. Можна сказати "я не скажу "коханий", але у Ліни Костенко — "Я не скажу і в пам'яті "коханий"; або "ти любиш мене"

Висновки

Лірична героїня любовної лірики Ліни Костенко - не еман сипанка кінця двадцятого віку. Вона - немовби з минулого сторіччя. До коханого звертається на Ви, як Анна Ахматова і Марина Цвєтаєва. Для неї любов - явище духовно піднесене. Це не старомодність, не занудство, а глибоке розуміння святості почуття. Вона - поет від Бога. Людина, якій дано глибоко почувати і точно все розуміти. Вона знає краще за інших, що таке любов, і тому не терпить приниження цього почуття. Одна із симпатичніших героїнь історичного роману "Маруся Чурай" Ящика Балаклійська Кошова не витримала, зірвалась у розмову:

— Любов - це, люди, діло неосудне.

По всі віки. Вовік віков. Амінь.

Навіть кохання, потьмарене зрадою, невмируще, як пам'ять про найвищий злет душі. Це велике почуття запалило в серці Марусі Чурай нетлінний вогонь творчості. У зображення головної героїні історичного роману Ліна Костенко майстерно переплітає особисте, національне й загальнолюдське. Поетеса протиставляє високу духовність міщанській ситості, яка губить душу людини. Маруся увічнила своє кохання в піснях. І тепер вони мандрують від покоління до покоління, непідвладні старінню і смерті, бо пісня — то безцінний скарб людського духу у романі "Маруся Чурай"

"Воно як маєш серце не з людини, розп'яття — доля кожної людини" — свята істина. Ліну Костенко характеризує енергійне простування проти течії, право на

збереження власної індивідуальності у творчості під тиском ідеологічної машини, уміння брати з великої європейської традиції найцінніші вартості без епігонства. Неповторність Ліни Костенко радше духовна, ніж формальна, вона визначає її спосіб існування в сучасній літературі — сприйняття традиції і водночас наявність індивідуальних рис поетеси, яка ніколи не ступала стоптаними стежками і вперто прагнула до вироблення власного, притаманного тільки їй стилю. Її називають "царицею поезії в Україні". Щира й безкомпромісна, вона ніколи не продавала свого таланту, відстоюючи чесність і високу художність поетичного слова.. А потім було багаторічне мовчання — важка "німота слів", напружене протистояння "невидимому страшному монстру", що намагався обламати вільні крила її поезії. І хоч вірші поетеси заборонялись, вони все одно знаходили шлях до серця читача. У теперішньому духовному відродженні української нації є вагомий внесок і Ліни Костенко. Поетеса намагається осмислити й донести до читача невмирущі скарби людського духу.

Література

1. Українська література XX сторіччя: Навчальний посібник для вчителів та учнів 10-11 класів середніх шкіл. – К.: Український письменник, 1993
 2. . Брюховецький В.С. Ліна Костенко. – К.: Дніпро, 1990.
 3. Журнал Дивослово. 2000 .3.
 4. Українське слово.Хрестоматія української літератури та літературної критики XX ст.Книга третя.-К.:Рось,1994.
 5. Дніпрова хвиля: Хрестоматія творів, нововведених до шкільних програм.— 2-ге вид., перероб. І доп. – К.:Освіта,1993.
 6. Газета Українська мова та література 2000.№11.
 7. Газета Українська мова та література 1997.№48.
- ? Дереворит – техніка гравюри на дошці з дерева, розрізаного впоперек шарів.